

УДК 785:78.087.6-055.2-027.562]78.071.1(477.87)

Цитування:

Мартинюк М. В. Жанрово-стильові засади формування репертуару аматорських жіночих вокальних ансамблів у творчості композиторів Закарпаття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 4. С. 406–411.

Мартинюк Марія Володимирівна, аспірантка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, викладач кафедри музичного мистецтва КЗВО «Академія культури і мистецтв» ЗОР <https://orcid.org/0000-0002-8452-173X> martynyukmariyka@gmail.com

Martyniuk M. (2024). Genre-Style Principles of Repertory Formation of Amateur Female Vocal Ensembles in the Creativity of Transcarpathian Composers. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 406–411 [in Ukrainian].

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РЕПЕРТУАРУ АМАТОРСЬКИХ ЖІНОЧИХ ВОКАЛЬНИХ АНСАМБЛІВ У ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ ЗАКАРПАТТЯ

Мета статті – здійснити аналіз творчості композиторів Закарпаття крізь призму жанру жіночого вокального ансамблю та репрезентацію діяльності аматорських колективів регіону. **Методологія дослідження** полягає в застосуванні комплексного підходу, що передбачає емпіричний метод – висвітлення питання творчості закарпатських композиторів для жіночих вокальних ансамблів, метод аналізу та синтезу, що дало змогу розкрити жанрово-стильові засади на основі виданих репертуарних збірок композиторів. **Наукову новизну** становить введення до наукового обігу композиторської творчості митців Закарпаття саме для жіночих вокальних ансамблів, можливостей для їх розвитку та виконавської діяльності, розкрито рівні взаємодії композиторської творчості з фольклором та сучасними виконавськими тенденціями. **Висновки.** Аматорські жіночі вокальні ансамблі, маючи високу виконавську культуру, жанрово-стильову розмаїтість репертуару, демонструють кращі зразки композиторів Закарпаття, у творчому доробку яких пісня посідає особливе місце. Свідомо взяті для аналізу постаті композиторів, творчість яких відображає глибоку спадкоємність національних традицій, місцевий колорит. Творчість Д. Задора, М. Попенка, В. Поповича, Ф. Турянина увійшла до золотого фонду вокально-ансамблевого мистецтва Закарпаття. Духовні, патріотичні, ліричні, жартівливі пісні запропонованих композиторів продовжують пісенно-творчі традиції краю, жанрово-стильові особливості вокально-ансамблевої музики. В авторських піснях композитори використовують той літературний текст, який збагачує музичну тканину пісні, в обробці народної пісні композитори яскраво відображають народний місцевий колорит, використовуючи гармонійні прийоми, що допомагають глибшому розкриттю художнього змісту.

Ключові слова: композитори Закарпаття, жіночий вокальний ансамбль, репертуар, фольклор, обробка народної пісні.

Martyniuk Mariia, Postgraduate Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Lecturer, Department of Musical Art Municipal Establishment, Academy of Culture and Arts of Transcarpathian Regional Council

Genre-Style Principles of Repertory Formation of Amateur Female Vocal Ensembles in the Creativity of Transcarpathian Composers

The purpose of the article is to analyse the creativity of Transcarpathian composers through the prism of the female vocal ensemble genre and the representation of the activities of the amateur collectives in the region. **The research methodology** consists in the application of a complex approach, which involves an empirical method – highlighting the issue of the work of Transcarpathian composers for female vocal ensembles, a method of analysis and synthesis, which made it possible to reveal the genre and style principles based on published repertoire collections of composers. **The scientific novelty** is the introduction to the scientific circulation of the compositional work of Transcarpathian artists, specifically for female vocal ensembles, opportunities for their development and performing activities, the levels of interaction of the compositional work with folklore and modern performance trends are revealed. **Conclusions.** Amateur women's vocal ensembles, having a high-performance culture, a genre-stylistic diversity of the repertoire, demonstrate the best examples of Transcarpathian composers, in whose creative output the song occupies a special place. The figures of composers whose work reflects the deep continuity of national traditions and local flavour were deliberately taken for analysis. The song works of D. Zador, M. Popenko, V. Popovych, and F. Turianyn were included in the golden fund of

the song art of Transcarpathian region. The spiritual, patriotic, lyrical, humorous songs of the proposed composers continue the song-creative traditions of the region, genre-stylistic features of vocal-ensemble music. In author's songs, composers use the literary text that enriches the musical fabric of the song, in the processing of folk songs, composers vividly reflect the folk local flavour, using harmonic techniques that help to reveal the artistic content in a deeper way.

Keywords: composers of Transcarpathia, female vocal ensemble, repertoire, folklore, processing of folk songs.

Актуальність теми дослідження. Закарпаття є специфічним західноукраїнським регіоном із своєрідною музичною культурою. У процесі історичного розвитку синтез етносів краю викристалізувався в єдину музичну культуру Закарпаття, яка складається з елементів етнічних культур, творчого доробку представників етнічних груп, які народилися і проживали на цій території.

Великий пласт закарпатської музичної культури становить творчість аматорських жіночих вокальних ансамблів. Поширена форма вокального ансамблевого виконавства вимагає певного репертуару, сформованого на національних та регіональних традиціях. Основою репертуару вокального ансамблю є пісня – народна, яка увібрала в себе генетичну пам'ять, весь духовний світ народу, та авторська, яка є результатом натхненної праці композиторів та поетів. Водночас, значне місце у творчості вокальних ансамблів посідає і обробка народної пісні, до якої вдавались чи не всі композитори краю у своїй творчості.

Аналіз досліджень і публікацій. Музичну культуру Закарпаття в історичному розвитку досліджувала низка науковців, зокрема: О. Грін «Професійне музичне мистецтво Закарпаття ХІХ – першої половини ХХ століть: історичний аспект», Л. Микуланинець «Професійна музична культура Закарпаття в українському мистецькому просторі», Т. Росул «Музичне життя Закарпаття 20–30-х років ХХ ст.», Ю. Тетерюк-Кінч «Фундатор Закарпатської композиторської школи – Д. Є. Задор (маловідомі факти з життя музиканта)» та ін. Відомості про творчу спадщину закарпатських композиторів Д. Задора, І. Мартона, М. Кречка, Є. Станковича, В. Теличка, М. Попенка, В. Гайдука, В. Кобаля, П. Рака та багатьох інших представлені в довідкових виданнях. Але з доробку цієї плеяди композиторів варто виокремити твори для аматорських жіночих вокальних ансамблів, створені в різних авторських стилях, які вирізняються своєю художньою самобутністю. Ця сторінка композиторської діяльності на сьогодні є мало дослідженою, зокрема не достатньо вивчено творчість закарпатських авторів для аматорських жіночих вокальних ансамблів, жанрово-стильові засади формування репертуару вокальних ансамблів, не систематизовано та не узагальнено відомості

щодо збірок творів для цього різновиду колективів.

Мета дослідження – здійснити жанрово-стильовий аналіз репертуару аматорських жіночих вокальних ансамблів крізь призму творчості композиторів Закарпаття.

Виклад основного матеріалу. Пісенна скарбниця кожного покоління відрізняється тематикою, мелодикою, ритмікою, способом репрезентації, але незмінними залишаються щирість та суб'єктивність висловлювання, демократичність і відповідність запитам публіки. Творче обличчя колективу визначає його репертуар та художній рівень виконання, що є важливою складовою творчої діяльності жіночих вокальних ансамблів. Саме від таланту, майстерності й досвіду авторів пісні залежить і її подальша доля: стане вона пісню-одноденкою чи музичним супутником багатьох поколінь.

Композитори Закарпаття зробили великий внесок у становлення та розвиток музичної культури краю та вокально-ансамблевого виконавства зокрема. Серед численної зіркової плеяди належить відзначити деяких з них, які відкрили своєю творчістю нову епоху мистецьких надбань закарпатського краю.

Дезидерій Євгенович Задор (1912–1985) – видатна постать у закарпатській музичній культурі, засновник композиторської школи Закарпаття. Здобувши академічну музичну освіту в Празькій консерваторії по класу фортепіано, органа, хорового диригування, а згодом і по класу композиції, Д. Задор вивчав закарпатський музичний фольклор, організував фольклорні експедиції, під час яких записав понад 300 народних пісень: коломийок, колядок, обрядових. В результаті – частина цих записів опублікована в збірнику «Народні пісні підкарпатських русинів» (1944).

Д. Задор вніс вагомий внесок у розвиток професійного музичного мистецтва Закарпаття. Він організує музичне життя повоєнного краю. Підбирає кадри й стає першим директором Ужгородської музичної школи та музичного училища, де викладає фортепіано та теоретичні дисципліни, започатковує в обласній філармонії регулярні концерти-лекції класичної музики, на яких виступає як піаніст та музикознавець. У 1946 році Д. Задора приймають до Спілки композиторів УРСР.

У його творчому доробку – твори різних жанрів, пронизані народно-пісенними інтонаціями. У середині ХХ століття Д. Задор вважався найбільш фаховим музикантом краю. Він – перший закарпатець з аспірантською музичною освітою, піаніст європейської величини, продовжувач багатих традицій органної і хорової школи Закарпаття, один із перших професійних композиторів краю.

В обробці народних пісень композитор зберігає характерні інтонаційні та ритмічні особливості закарпатських народних пісень, їх яскраву своєрідність, що виявляється в мові, поетичному складі пісень, в їх інтонаційно-мелодичній та ритмічній будові. У репертуарі багатьох аматорських жіночих вокальних ансамблів краю обробки народних пісень Д. Задора, зокрема: «Верховино, світку ти наш», «Покладу, покладу значок на віконце», «Ой на плаю», «Ой, зацвіли фіялочки», «Серед села дичка» та ін.

Ансамблева партитура пісні «Ой на плаю» в обробці Д. Задора має складні гармонічні конструкції чотириголосся, що дозволяє представити поліфонічну фактуру з автономією кожного із голосів. Пісня написана в тональності А-Dur, виконується а *carpella*, розпочинається на *molto*, має гомофонно-гармонічну фактуру. Пісня виконується в повільному темпі, вимагає кантиленного звуковедення, динамічний розвиток припадає на кульмінаційні, яскраво виражені ділянки у вузькому розташуванні, широке розташування голосів охоплює октаву. У кінці кожного куплету при повторі останні слова фрази виконуються *ritenuto* та *morendo*.

Значний внесок у розвиток і популяризацію жіночого ансамблевого пісенного мистецтва Закарпаття зробив Микола Якович Попенко (1930-2016) – диригент, композитор, фольклорист, педагог, багаторічний керівник заслуженого Закарпатського народного хору, заслужений артист України, почесний голова обласної організації Національної ліги українських композиторів.

М. Попенко, ще будучи студентом Ужгородського музичного училища, пише свої перші музичні твори, що знайшли підтримку і схвалення видатного закарпатського композитора й музиканта Д. Задора. Велику любов до закарпатського фольклору прищепив йому відомий фольклорист краю В. Гошовський. Саме вони направили творчі пошуки молодого музиканта до галузі композиції та диригентської діяльності. Навчаючись у Львівській консерваторії,

М. Попенко активно заявляє про себе та стає відомим у музичних колах Львівщини як талановитий композитор-пісняр, диригент і педагог. Більше двадцяти років очолюючи заслужений Закарпатський народний хор, М. Попенко створив велику кількість як авторських творів, так і обробок народних пісень. У творчому доробку М. Попенка – чимала кількість народних пісень у його аранжуваннях, у яких композитор відтворює автентичну мелодію в авторській інтерпретації.

Керуючи вокально-хореографічним колективом «Писанка», М. Попенко створив цілу низку пісень для аматорського жіночого вокального ансамблю. Найбільш цінними є його обробки закарпатських народних пісень, серед яких: «Болить ня головонька», «Звідси гора», «Чи я не дівочка», «Гей, Іване», «Пішов дідо по воду», «Ой, на горі два дубки», «Копав, копав козак криниченьку» – всього понад два десятки життєрадісних і сумних народних пісень, справжніх народних скарбів.

У репертуарі аматорських жіночих вокальних ансамблів «Ужанка», «Цинторія», «Розмарія», «Материнка», «Тисяночка», «Писанка» чільне місце посідають закарпатські народні пісні в обробці М. Попенка «Не спала я сеї ночі», «В загороді туліпан», «Як я була мала», «Зелене листя», «О, милий муй».

Не втрачає своєї актуальності в часі жорстокої війни Росії проти України пісня «Чия хата соломою вкрита» в обробці М. Попенка, у якій зображено тяжку тугу матері за сином, що вже ніколи не повернеться до рідної неньки. Пісня написана в тональності d-moll, виконується а *carpella*, починається з повторення квінти та поступенового руху мелодії вниз, що імітує голосіння, зітхання. У пісні використані мелодичні унісонні ходи з поступовим переходом (розходженням) на акордову фактуру, що надає гучності та фразової рухливості. Приспів пісні зі словами «Сину, сину, де ти, де? Чом не йдеш ти до мене?» демонструє нездоланну тугу, кульмінаційне емоційне напруження. Повторення фрази виконують *piano*, підкреслюючи біль та тугу, безвихідь і примирення.

Вагоме місце у творчості Миколи Яковича Попенка посідає співпраця із закарпатськими поетами-піснярами. Так, пісенна збірка «Чарівний віночок», авторами якої є композитор М. Попенко та поет В. Габорець, побачила світ у 2015 році. Для жіночого вокального ансамблю запропоновано різноманітний жанрово-тематичний репертуар. Зокрема, духовні твори: «Вклонілось

Господу», «Подяка Всевишньому», пісні, в яких оспівується любов до рідного краю: «Світ прекрасний», «Єдині ми нині», «Благодать», «На полонині», «Полонинський край», «Ніч у Карпатах», «Ранок», «Золото осені», ліричні пісні: «Ніченька», «Вірність», «Мамина пісня», «Нахилився явір», жартівлив: «Веселой заграй», «Веснянка» та багато інших.

У творчій співпраці з поетом І. Стецюрою вийшла збірка пісень «Білі лебеді» 2009 року. Для жіночого вокального ансамблю авторами запропонована балада а саррелла «Ой білі лебеді на чорній воді», ліричні пісні «Ой, якби я ластівочка», «А я лишу тоту гору», «Хміль лугами», «Обриває вітер листя», жартівливі пісні «Як калина розквітала», «На річці Шопурці», журливі пісні про дівочу долю «Мамко моя солоденька», «Ясени верхами обнялись». Задушевна, колоритно-виразна мелодика оригінальних пісень М. Попенка пронизана елементами гуцульського ладу, його орнаментики, синкопованості, багатопланової винахідливої ритміки і ув'язана з дохідливою гармонічною логікою і вмiлим відчуттям ансамблевої органіки.

Не можна оминати ще одну тісну співпрацю поета й композитора, це – М. Попенко і Ю. Шип. У їхньому багатогранному творчому набутку збірка пісень під назвою «Попенкова пісня», що вийшла друком у 2000 році. Серед яскравої палітри багато пісень створених для жіночого вокального ансамблю, а саме: духовні пісні «Бог вічно живий», «Милосердний Боже», «Спомога од Бога», патріотичні «Помирали, щоб не вмерти», «Мій краю-розмаю», ліричні «Наша файта невмируща», «Краса росте з любові», «Люди молоді» та інші. Пісні митців становлять чималу художню цінність, оскільки створені з урахуванням специфіки жіночого ансамблевого звучання.

Непересічною особистістю в музичному житті Закарпаття є Василь Васильович Попович (1959) – закарпатський краєзнавець, фольклорист, педагог, диригент, композитор, автор майже 20 пісенних збірників, заслужений працівник культури України, заслужений діяч естрадного мистецтва України, лауреат обласної премії ім. Д. Задора (2009), відмінник освіти України (2009), член Національної ліги українських композиторів, член закарпатського осередку Асоціації діячів естрадного мистецтва України. Маючи великий досвід роботи з творчими колективами, не залишив без уваги і жіночі вокальні ансамблі. Пісні В. Поповича залюбки беруть до свого репертуару аматорські жіночі вокальні ансамблі «Камелія»,

«Любисток», «Вербиченька», «Лемківчанка», «Рідна пісня».

Хоча багато авторських пісень В. Поповича написані в естрадному жанрі, характерними особливостями його композиторського стилю є стійка опора на місцевий гуцульський фольклор, органічне поєднання народно-пісенних інтонацій із сучасними засобами музичної мови, що створює оригінальну авторську манеру музичного письма.

У творчому тандемі композитора з мальовничо-пісенної Рахівщини та ужгородського поета-пісняря В. Кобаля у 2005 році світ побачила збірка пісень «Доля-лелітка», у якій поруч із нотами і текстами до читача йде CD-альбом із записами пісень. Шановані на Закарпатті автори у своїх піснях засвідчили невмирущість української душі, котра живе у мелодійній, щирій, живій пісні. «Карпатська привітальна», «Карпатський вальс», «Перше кохання», «Чекання», «Доля-лелітка» – національні за духом, ліричні за звучанням, вони є бажаними у репертуарі жіночих вокальних ансамблів та завжди тепло приймаються слухачами.

У збірнику «Понад сині полонини котилися пісні», що вийшла друком у 2009 році, В. Попович у співавторстві з поетесою О. Чупак присвятили ряд творів для жіночого ансамблевого виконання, серед яких пісні а саррелла «Повій вітре», «Дві стежини», «Воскреса краса», «Послухай дівчино», «Ластівочка». Микола Попенко, земляк та творчий наставник Василя Поповича, у передмові до цього збірника зазначив: «У його піснях – логічна мелодія, підкріплена імпульсами серця, яке горить і веде цю мелодію до кульмінації, до виразної завершеності» [5, 5].

Федір Васильович Турянин (1938–2013) – заслужений діяч мистецтв України, педагог, фольклорист, композитор, хоровий диригент, усе своє життя присвятив хоровій справі, збиранню і пропаганді пісенної творчості рідного краю та навчанню музично-педагогічних кадрів. Автор шістьох збірок хорових творів, куди ввійшли обробки народних пісень та авторські твори на слова закарпатських поетів. Збірки з поетичною назвою: «З народної керниці», «За Бескидом овес сію...», «Пісні рідного краю», «Світку мій карпатський», «Співай, Верховино» та «Гомін Карпат».

У збірці пісень «З народної керниці», що вийшла 2005 року, Ф. Турянин для жіночого вокального ансамблю запропонував кілька обробок народних пісень: «Коло саду

походжаю», «Червена хусточка», «Ще́м огонь не клала», «Ой на горі дуб зелений», «Темна нічка, темна», «Ой зійди, місяченьку», «Вчора рік, як ня мамка біла», «Плавле кача, плавле», «А я дівка білолиця», «Кедь розквітне біда ружа», «На тобі, дубе, ворона кряче» – жартівливі та ліричні народні пісні, тексти яких наповнені місцевими діалектами, проникнені глибокою любов'ю до рідного краю, викладені у своєрідності жанрового змісту, музичної мови та структури, вже багато років займають почесне місце у репертуарі жіночих вокальних ансамблів Закарпаття.

Творча співпраця Ф. Турянини з поетами Закарпаття П. Скунцем, І. Чопейом, В. Пагирью, В. Галасом, В. Діяничем, С. Білаком, Л. Бегун наповнила пісенну скарбничку композитора багатожанровими, мелодійними піснями. У збірнику «Співай, Верховино» композитор пропонує для жіночого вокального ансамблю авторські пісні: на слова В. Пагірі «В ніч святкову», на слова Б. Сливчука «Колискова», а також обробки народних пісень «Пісня про нещасне кохання», «Чому козаче сумний ходиш», «Козак перед боєм», «Єдна сестра брата мала», «Засвітив місячок», «В єднем жебі цукор», «Гей, не сама, не сама», «Шавлія, лелія» та багато інших.

Поетична спадщина закарпатського поета, педагога Івана Чопея захопила композитора своєю мелодичністю, любов'ю до рідного краю та надихнула до написання пісень. Для жіночого вокального ансамблю Ф. Туряниним на слова І. Чопея написано ряд пісень, серед яких: «Співай, Верховино», «Карпатська лірична», «Святковий вальс», «Дума про рідну хату», «Три свята мого дитинства», «Пісня серця», «Казка синіх гір».

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше здійснено аналіз творчості композиторів Закарпаття крізь призму жанру жіночого вокального ансамблю та репрезентацію діяльності аматорських колективів регіону, розкрито жанрово-стильові засади на основі виданих репертуарних збірників композиторів.

Висновки. Жіночі вокальні ансамблі, маючи високу виконавську культуру, жанрово-стильову розмаїтість репертуару, демонструють кращі зразки композиторів Закарпаття, у творчому доробку яких пісня посідає особливе місце. Свідомо взяті для аналізу постаті композиторів, творчість яких відображає глибоку спадкоємність національних традицій, місцевий колорит. Пісні Д. Задора, М. Попенка, В. Поповича, Ф. Турянини увійшли до золотого фонду

пісенного мистецтва Закарпаття. Духовні, патріотичні, ліричні, жартівливі пісні запропонованих композиторів продовжують пісенно-творчі традиції краю, жанрово-стильові особливості вокально-ансамблевої музики. В авторських піснях композитори використовують той літературний текст, який збагачує музичну тканину пісні, в обробці народної пісні композитори яскраво відображають народний місцевий колорит, використовуючи гармонійні прийоми, що допомагають глибшому розкриттю художнього змісту. Пісні закарпатських композиторів у виконанні аматорських жіночих вокальних ансамблів можна почути в концертних програмах, фестивалях, конкурсах, презентаціях, творчих звітах колективів, авторських програмах та інших мистецько-культурних заходах.

Література

1. Габорець В. Творчий ужинок Миколи Попенка – щедрий вклад у скарбничку пісенного мистецтва. *КарпатАРТ-НЗ*. № 105. 22 вересня. 2015 р.
2. Грін О. Професійне музичне мистецтво Закарпаття XIX – першої половини XX століть: історичний аспект. *Збірка наукових статей*. Ужгород : Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2004. 160 с.
3. Попенко М., Стецюра І. Білі лебеді : збірка пісень. Ужгород : Ліра, 2009. 52 с.
4. Попенко М., Габорець В. Зачарований віночок : збірка пісень. Ужгород . ТОВ ІВА, 2005. 220 с.
5. Попович В. Понад сині полонини покотилися пісні. Хорові та вокальні твори. Ужгород : Ліра. 2009. 72 с.
6. Попович В. Криниця добра : збірник пісень. Вінниця : Нова книга. 2017. 92 с., ноти.
7. Попович В., Кобаль В. Доля-лелітка. Ужгород : Карпати. 2005. 52 с.
8. Турянин Ф. Гомін Карпат. Ужгород : Ліра, 2011. 176 с.
9. Турянин Ф. З народної керниці. Обробки народних пісень. Ужгород. 2002. 83 с.
10. Турянин Ф. Співай, Верховино. Ужгород : Ліра, 2007. 16 с.
11. Шип Ю. Попенкова пісня. Ужгород : Патент. 2000. 120 с.
12. Шип Ю. Соло під небом : збірка пісень. Ужгород : Патент. 2002. 228 с., ноти.

References

1. Naborets, V. (2015). Mykola Popenko's creative feast is a generous contribution to the treasury of song art. Uzhhorod: KarpatART-NZ, 105 [in Ukrainian].

2. Hrin, O. (2004). Professional musical art of Transcarpathia in the 19th and first half of the 20th centuries: historical aspect. Uzhhorod: Hosprozrakhunkovyy redaktsiyno-vydavnychy viddil upravlinnya u spravakh presy ta informatsii [in Ukrainian].

3. Popenko, M., & Stetsyura, I. (2009). White Swans. Collection of Songs. Uzhhorod: Lira [in Ukrainian].

4. Popenko, M., & Haborets, V. (2005). The Enchanted Wreath: A Collection of Songs. Uzhhorod: TOV IVA [in Ukrainian].

5. Popovych, V. (2009). Songs rolled over the blue meadows. Choral and vocal works. Uzhhorod: Lira [in Ukrainian].

6. Popovyc, V. (2017). The Well of Good: a collection of songs. Vinnytsya: Nova knyha [in Ukrainian].

7. Popovych, V., & Kobal V. (2005). Fatelelitka. Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].

8. Turyanyn, F. (2011). Noise of the Carpathians. Uzhhorod: Lira [in Ukrainian].

9. Turyanyn, F. (2002). From the folk well. Arrangements of folk songs. Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].

10. Turyanyn, F. (2007). Sing, Verkhovyna. Uzhhorod: Lira[in Ukrainian].

11. Shyp, Yu. (2000). Popenkov's song. Uzhhorod: Patent, 120 p. [in Ukrainian].

12. Shyp, Yu. Solo under the sky: A collection of songs. Uzhhorod: Patent [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.10.2024

Отримано після доопрацювання 14.11.2024

Прийнято до друку 21.11.2024